

Sverige behöver införa ny arvs- och fastighetsskatt

Dagens Nyheter den 17 januari 2018

För snart trettio år sedan genomfördes ”århundradets skattereform”. Sedan dess har både samhället och skattesystemet genomgått stora förändringar. Störst uppmärksamhet har arbetsinkomsternas beskattning fått, men förändringarna i kapitalbeskattningen och i kapitalets storlek och fördelning har varit minst lika betydande.

Skattereformens grundprinciper om likformighet har frångåtts och olika former av kapital beskattas i dag olika hårt. Förmögenheternas värde växer snabbt i alla västländer, även i Sverige.

Kapitaltillväxten skapar möjligheter för investeringar och tillväxt, men även en oro för ökade klyftor med social och politisk sprängkraft. På tjugo år har kapitalvärdet fördubblats i förhållande till inkomsternas storlek. Inkomst- och förmögenhetsskillnaderna ökar, och förmögenheten hos de allra rikaste växer snabbast. Trots detta är Sverige fortfarande ett av världens mest jämlika länder.

I SNS Konjunkturrådsrapport 2018 analyserar och diskuterar vi kapitalbeskattningens förutsättningar i Sverige. Med utgångspunkt i den nationalekonomiska forskningen går vi igenom teoretiska argument, fakta om kapitalvärdets storlek, sammansättning och fördelning samt erfarenheter från kapitalbeskattning i Sverige och andra länder. I en enkät undersöker vi också svenskarnas attityder till kapitalbeskattning.

En röd tråd i rapporten är att skattepolitiken måste ta hänsyn till både snedvridningseffekter, det vill säga hur skatter stör ekonomiska beslut, och fördelningseffekter. En effektiv skatt uppmuntrar människor att anstränga sig och minimerar ekonomiska snedvridningar. En rättvis skatt tar hänsyn till hur arbetsinkomster och kapital-ägande påverkar fördelningen av välfärd och behovet av omfördelning.

I rapporten konstaterar vi att den svenska kapitalbeskattningen har förändrats. Kapitalinkomster beskattas i dag till mellan 10 och över 40 procent beroende på hur de uppstår. Dessa olikheter ökar risken för snedvridna spar- och investeringsbeslut, skatteplanering och oförutsägbarhet. Fastighetsskatten har sänkts i flera steg och är i dag nästan lägst i OECD. Samtidigt beskattar Sverige höga arbetsinkomster i förhållande till kapitalinkomster hårdare än många andra länder.

Kapitalflykt till skatteparadis har länge begränsat länders möjlighet att beskatta kapital. Senare års avtal om informationsutbyte mellan länder har dock ändrat på detta och kapitalägare behöver snart flytta sig själva, och inte enbart sitt kapital, för att undgå beskattning i hemlandet.

Vår attitydundersökning visar att svenskarna överlag är skeptiska till skattehöjningar. Attityden till enskilda kapitalskatter beror dock delvis på skatternas utformning. En generell fastighetsskatt har inte mycket stöd i opinionen, men stödet ökar om skatten har en begränsningsregel som ger lättnader till hushåll med låga inkomster, eller om skatten endast gäller dyra bostäder. Stödet för en arvsskatt är lägre än för en fastighetsskatt, men det ökar om arvsskatten endast skulle gälla stora arv.

Rapportens analyser resulterar i ett antal rekommendationer om hur kapital bör beskattas i Sverige. Förslagen är utformade så att den övergripande skattenivån hålls oförändrad.

1. Öka likformigheten i kapitalinkomsternas beskattning.

Olikheten i kapitalinkomsters beskattning är kostsam och bör ersättas med en generell skattesats. Vi anser att 25 procent är en lämplig nivå sett till övriga kapitalskatter samt läget i andra länder. Beskattningen av pensionsförsäkringar, kapitalförsäkringar och investeringssparkonto (ISK) bör harmoniseras med övrig kapitalinkomstbeskattning, vilket påverkar både skattesats och avkastningsberäkning. Förändringen innebär i praktiken att ISK och kapitalförsäkringar försvinner i sin nuvarande form. Nya sparformer bör därför utredas som förenklar fondsparande, utan att ge upphov till snedvridande skatte- och inlåsnings effekter.

2. Inför en fastighetsskatt lika för hus och bostadsrätter, men sänk skatten vid omsättning.

I alla rika länder beskattas fastigheter eftersom de utgör en effektiv skattebas, det skapar skattebalans mellan olika investeringsformer och mellan de som hyr och de som äger sitt boende, och det har även fördelningsmässiga motiv.

Vi föreslår att alla fastigheter beskattas i relation till sitt marknadsvärde och att skillnaden mellan småhus och bostadsrätter tas bort. Begränsningsregeln som minskar fastighetsskatten för hushåll med låg inkomst bör utvidgas så att den gäller samtliga hushåll, inte enbart pensionärer som i dag.

Skatten på bostäders omsättning bör mildras. Vi föreslår sänkt skatt på kapitalvinster vid realisation genom att en årlig normalavkastning dras bort (eftersom den beskattas med löpande fastighetsskatt) och att endast realisationsvinster därutöver beskattas. Stämpelskatten, som är en ren flyttskatt, bör avskaffas helt.

3. Utred en skatt på större arv, men inte på förmögenhet.

Ärvt kapital ökar i betydelse och ojämlikheten i livschanser riskerar att öka. Arv beskattas i dag i många västländer. Erfarenheterna från den tidigare svenska arvsskatten visar på flera praktiska problem, men också att dess utformning avvek från den i andra länder. Vi föreslår att förutsättningarna för en skatt på arv och gåvor utreds. Förmögenhetsskatten bör inte återinföras på grund av dess problem med värdering, likviditet och träffsäkerhet.

4. Skatteväxla från arbete till kapital.

Vi balanserar förslagen om höjda kapitalskatter med att sänka skatten på arbetsinkomster för att hålla den totala skattenivån oförändrad. Exakt hur detta ska gå till kan diskuteras. Merparten av förslagen gäller fastigheter, vars ägande är förhållandevis utspritt, vilket talar för en bred sänkning av

arbetsinkomstskatten. Samtidigt understryker våra analyser den starka kopplingen mellan kapitalägande och höga arbetsinkomster. Fördelningsmässigt neutralast, och sannolikt med de högsta effektivitetsvinsterna för ekonomin i stort, skulle därför vara att sänka marginals-katten för medelstora och höga arbetsinkomster.

Vi är medvetna om att våra förändringsförslag kan väcka reaktioner; det ligger i skatters natur att människor berörs. Grundläggande är dock att skatter måste utformas utifrån hela samhällets behov. Våra rekommendationer är naturligtvis inte perfekta och behöver diskuteras vidare. Vi är emellertid ganska säkra på att en ökad likformighet i kapitalbeskattningen vore samhällsekonomiskt gynnsam. Vi är också tämligen övertygade om att balansen mellan kapitalets och arbetets beskattning kan förbättras.

Daniel Waldenström

Spencer Bastani

Åsa Hansson